„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин. на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ЛИСТ целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте ових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 83. У Новом Саду у недељу 29. маја 1888. ГОДИНА XXIII.

БУЛАНЖЕ.

(ж) Не истављамо за наслов име најновијега јунака француског јавног живота за то, што би били безусловни поштоваоци његови. Покрет, кога је он у последње време изазвао у Француској, заиста је огроман, а цео тај покрет тесно је везан са именом његовим — па ипак колико истине има у његовој критици француских уставних институција, у колико је јака негативна страна његове беседе, кога је недавно изговорио у француској комори, у толико је, бар за сада, нејасна она позитивна страна његова говора, у којој говори о реформама француског уставног живота. Новински извештаји говоре врло мало о тим реформама, али се зато опширније баве генераловом критиком данашњег француског устава, владе и народног представништва. Према томе, а одговарајући својој публицистичкој дужности, говорићемо и ми о најновијим појавама у Француској, у колико су нам оне приступачне, излажући се можда и опет опасности, да навучемо на себе јупитарски гњев неких иштрапацираних величина у нашем народу.*)

Чињеница, да је међународни положај Француске, од како је примила републиканску форму владавине, млого изгубио од свог угледа — неда се порицати. Од 1871. ми видимо, да се Француска после немачког удара прикупља, да, задахнута „реваншидејом“, немилице троши на своју војену опрему и да је, спремивши се, почела тражити савезника у том огромном подузећу. Ми је видимо, где се у тој цели приближава Русији, и заиста, заједнички интереси у Европи почињу да зближују оба народа, њихове узајамне симпатије расту сваким даном — али видимо и то, да између меродавних кругова оба народа не може још никако да дође ни до чистог споразума, а камо ли до савеза. Узрок тој појави је познат. Русија се уздржава од савеза, због несталности и кратковечности разних француских влада. Та нагла промена у владама искључује сваку снажну и трајну спољну политику.

По себи се разуме, да се трајна влада у једној конституционалној држави даје само тако замислити, ако су партијски односаји у тој држави непромењиви или бар донекле трајни. А баш то није случај у Француској. Тако живу флуктуацију партија, као што ју има Француска у последње време, нема ни једна друга држава. Према томе са свим је природна посљедица, да су и владе, подложене упливу тих партија, морале убрзо измењивати једна другу.

И ето, то је узрок, који је изазвао најновију струју у француском уставном животу, са генералом Буланжером на челу. Буланже устаје и оштрим речима напада тај парламентаризам, који је узрок честим променама владе и који услед тога слаби углед и положај Француске у међународним односајима, и пречи јој, да дође до савеза са којом страном велесилом. Снажна Француска, која би своје војене установе мирним путем довела до највишег савршенства, могла би створити са спољним силама сигурне и трајне односаје.

Говорећи о француским унутарњим односајима, Буланже тврди, да Француска пати од моралног и материјалног зла, коме се мора на пут стати, а то се може постићи само променом устава и владе. То зло долази од погрешног појимања републике. Република није ни чија својина, она је својина свију. Сви Французи имају право на земаљску управу. Буланже устаје против опортунистичке струје, која данас влада у Француској и осуђује исту најстрожије. Неспособни да снажно управљају државом, подлегале су опортунисте сваком ијоле јачем упливу, те тако и њихова влада није ништа друго, до низ компромиса, склапаних то са једном, то са другом групом републиканаца. Отуда понекоше размирице, које беху опасне и по државу саму. Све те републиканске групе имађаху своје нарочите називе. Има их радикалних, конзервативних и напредних републиканаца, што Буланже осуђује.

По његовом схватању бити републиканац значи хтети правду и слободу за све, а то, вели, није данас случај у Француској. Између мишљења народног и мишљења парламента, има грдне разлике, што се мора осудити, јер ако је парламенат израз воље народне, онда те противности између народа и парламента несме бити. Ту је кривица до посланика самих. „Посланици, вели Буланже, чим ступе у бурбонску палату (саборницу) служе појединим котеријама.“ Услед тога, држи, да министри не могу водити никакву снажну, сталну политику, но су послушни агенти разних коалиција, које их приморавају, да приме владу, а ове последње им из захвалности, што су их попели на владу, иду у сначем на руку. „Француској је, вели генерал, догрдила та влада корупције, лажи и нерада.“

То је у главним потезима мотивација предлога, кога је генерал Буланже у последњој седници француске коморе ставио и који гласи: нека комора закључи ревизију устава.

Оволико критика, негативна страна у говору генераловом. Позитивна страна т. ј. предлози, у ком правцу би имао да се мења устав, па да се дође до реда у земљи и до сталних односаја са спољним силама — нису нам још познати, те тако не можемо о њима за сада ни изрећи своје мишљење.

Међу тим мора се признати, да у Буланжеровом цртању француских унутарњих прилика има много истине. Оће-ли му пак испасти за руком, да створи толико снажну партију, која би томе злу на пут стала — то ће будућност показати

*) Ми смо у једном од прошлих бројева „Заставе“ покушали, да објаснимо нашим читаоцима струју радикализма у Француској, тражећи јој историјског разлога у економним приликама француским и у тежњи народа за што већим упливом у управи државној. То је дало повода једном „одличном перу“ српском, да нас јавно денунцира као социјалисте. Ко је год прочитао наш чланак, а ијоле познаје прилике на европском западу, тај је морао увидети, да у нашем чланку нема ни трага социјализму. Нападај је могао потећи дакле или из непознавања модерног социјализма, или из перфидије. Но како се за једног „Штајновог ђака“ оно прво неда претпоставити, то....

Политички преглед.

Каравелов и данашње стање у Бугарској. Из Софије јављају, да се је Каравелов изјавио, да садање стање у Бугарској не може још дуго трајати. Свакако ово неприродно стање мора престати, а садања влада је оруђе у рукама Енглеза и Аустријанаца, који су хтели у своје време и њега наговорити да бацци Бугарску у садање стање без икаква уздања. Ови дипломати су се међутим преварили. Истина се не да ніпошто сакрити; он има много докумената, који потичу још из времена српско-бугарског рата. Када би Радославов дошао на крмило, нашао би се у законитој опозицији. Каравеловљевци би се могли сада лако сјединити с Радославовом и с конзервативцима. Слободни нови избори, које жели Радославов, могли би бити само Каравеловљевцима од користи који би добили двадесет и пет процената заступничких места, дочим би Радославову остало једва пет процената. Радославов нема никакве странке. Новоизабрани заступници прогласили би избор кнеза незаконитим, те би кнеза одмах уклонили. Каравелов рече, да је чврсто осведочен, да влада неће никада допустити нове изборе, јер би тим сама потписала своју смртну осуду.

Одговор ирских бискупа на папину булу против ирске ратне основе приспео је у Рим. Брзојав један из Рима вели, да се у тој исправи признаје св. столици право, да се мешa у питања бекотирања и ратне основе, у колико у њима морал у обзир долази, па у том погледу бискупи најдубљим страхопоштовањем примају булу св. уреда, као потпуно сугласну с правом папе. Ипак принуђени су изјавити, да св. столица не беше добро обавештена. Прелати наглашују, да чине, које осуђује була, и који се сами по себи противе праведности, ваља посматрати у савезу с односаји, из којих су они потекли, т. ј. ти чини, да се тада приказују као средство обране и легитимнога отпора. Одговор наваља сада цео низ статистичких података, те на темељу истих доказује, да свађе у погледу уговора међу властелом и поседницима имаду чист политички значај, који нема ништа заједничкога с моралом или с вером. Бискупи на крају још једном изражују своје поштовање св. столици и штовање њезиних одлука. Вели се, да је изасланик за Ирску, Персико био против тога, да се обелодани наредба св. уреда, коју сматра инопортуном.

ДОПИСИ.

Будимпешта, 23. маја. (Боздин парастос.) Српски народ, када би га ценио по његови добротвори, који су своје стечено благо после смрти своје на разне добротворне цели народу остављали, могао би се с поносом назвати племенитим народом. Погледајмо само на наше народне фондове, које су народу нашем оставили његови родољубиви синови на цркву, на школу, на књижевност и т. д. па ћемо се о том уверити.

Од тих небројених наших задужбина имамо и ми Срби овде у Будимпешти, као што је читаоцима познато, две: Текелијанум и Боздину задужбину. Оба ова завода могу имати недогледна значаја за наш народ, само ако они синови народа, којима је поверено да рукују заводима, буду савесно и родољубиво, у српском духу вршили своју задаћу.

О Текелијином заводу писано је до сад више, а почем је тај завод посвећен изображењу наше интелигенције, то је и вештије перо позвато да о њему пише. Но она друга задужбина, о којој наумисмо да пишемо две три речи, управо је беспримерна у целоме свету. Боздина заклада се сећа оног сталежа нашега народа, који је до скора био заборављен и управо презрен, а, бога ми, доста и с правом, јер наши дедови су друкчије рачунали и нису хтели никад ни новчића утрошити у занатлијско образовање своје деце. Чим је мајстор мало имућнији, он ти сина одма школује, а на занат иде баш последња сиротиња. За то су наше занатлије заостајале са изображењем, па тако нису могли ни матервјално напредовати.

Покојни велики добротвори српског занатлијства и трговине, Наум и Јелена Бозда, сетише се на самрти овог заборављеног сталежа нашег народа и оставише своје грдно имање, да се из њега дају стипендије по 2100 фор. младим Србима занатлијама и трговцима, који се жене Српкињом и настане у Пешти.

Ово је заиста дивна припомоћ изученом и паметном младом човеку, и видимо да ова стипендија има већ данас врло лепа плода.

ЛИСТАК.

МОЈ ПРВИ БОЛЕСНИК.

Хумореска А. Планинца.

Већ читав месец је висила таблица под прозором мог стана на којој беше златним словима написано: „Целокуп. мед. др. Јосиф Зоран. I. спрат. Орд. од 10—12 сахати пре подне и од 2—4 после подне.“

Строго сам наложио својој старој послужавци, да ме одма потражи, ако не би био код куће, кад би ме позвали случајно каквом болеснику и свагда сам јој рекао, куда идем и којим ћу путем ићи. Сам сам се ставио под некакав полицијски надзор старе служавке Урше, да не би отишао ни један болесник, који би затражио моје лекарске помоћи.

Сав сам био узнемирен од нестрпљивог неког очекивања, те сам се већ скоро побојао, да се ја сам не разболим и да ја сам не дам прилике каквом свом другу, да нешто заслужи од мене.

Шта ми је помагало, што ми је и сам славни др. Билрот, кад сам срећно и с најбољим успехом довршио строге испите, уручивши ми докторску диплому, рекао ласкавим речима:

„Честитам вам, господин колего! Ви се одликујете не само као теоретичар, него и као практичан лечник. Сјајна вас будућност чека.“

Па и сви други професори су ми честитали с таквим истим а и још са пријатнијим и ласкавијим речима.

Какве сам хасне имао од тога, што ми је управитељ бечке болнице „Рудолфинума,“ где сам био скоро две године асистент, при опроштају рекао, да му је врло жао, што тако изврсна лекарска снага напушта завод, и што ми је препоручивао, да се настаним у Бечу, где имам толико добрих пријатеља и моћних познаника међу професорима на универзитету а и међу друговима.

Али ме је вукло нешто натраг у домовину, да свом народу користим не само као лечник, него по својој снази и на другом пољу. Али све је узалуд! Како су брзо нестале све наде, од кад сам се настанио у Љубљани!

Тешко ми је било, кад ме је на улици сусрео какав пријатељ, па ме запитао:

— Куда се журиш, докторе? Зар имаш толико много болесника?

Болесника! — Та ни једног нисам имао. Шта сам знао друго чинити, него сам морао лагати, као да бајаги имам врло много посла. При ручку у гостиони лагао сам својим познаницима врло — дебело, кад су ме питали, како ми иде посао.

— Данас сам позван био неком болеснику, који је боловао од врло занимљиве болести, — почео сам им причати, па им говорио што год из лечничке своје праксе у Бечу.

Ни једном човеку нисам смео открати своје јаде, обмане и бриге. Свако би ми се смејао, моје би име изашло на глас, да сам лечник без болесника, лечник, у ком нико нема вере.

Ни ми је много стало до новаца. Имао сам још толико свог новца, да би могао лако чекати још читаву годину дана. Но кад је човек лечник, те је толико година учио и мучио се, да би само могао једном користити болном и несрећном човеку, то га онда гризе и тишти нешто у души, ако у истини не може ништа друго чинити, него само чекати и опет чекати.

Стотину пута сам за тај месец дана проклео ту реч: „чекање,“ и кад би било по мом, то би се та реч морала избрисати из речника свију народа, па још шта више и само човечанство не би смело имати разума за тај појам „чекање.“

Грозно је било стање, у ком сам се налазио. Помислите само! Не само да сам сваки дан тачно преседио од 10—12 часова пре подне и од 2—4 после подне, код куће и чекао, него шта више нисам се смео усудити ни остало своје слободно време да проведем у шетњи по улицама и шеталишту. Колико сам само у тим данима завидео и оном најгнуснијем филистру, који може да седи у гостионици при чашици вина и пива без бриге. За мене је била таква срећа — идеал, који се не може никад задобити. Ручао сам и вечерао сам брзо, јер нисам се смео одати, да имам и сувише слободна времена; него сам се увек правио да имам посла, да се бринем о здрављу и животу својих болесника, којих пак нисам имао. После вечере и ручка попио би брзо једну или две чаше пива, погледао на часовник, хитро устао и удалио се из гостионице. Кад ми је који од мојих пријатеља рекао:

— Остани, остани још неколико тренутака, докторе, па ћемо заједно ићи! — Одговорио сам му:

— Не могу. Баш у ово време морам ићи овако или тамо.

И трчао сам скоро даље, да ме онај не би могао стићи, ако би баш хтео самном да иде.

Па тако је било и данас у вече. Већ око девет сахати сам напустио своје свакидашње друштво, те сам се журио кући. Својим пријатељима сам рекао, да морам сутра рано да идем у неко село, да походим неког врло оболелог поседника, и да морам опет бити до десет часова натраг у Љубљани, јер имам тада своје ординатске часове, те да ми даље савест не допушта, да ја као почетник допустим да ме болесници чекају, или да који недочекавши ме мора да се врати натраг кући.

Отишао сам кући и сео сам сам за сто. Пушио сам из своје ђачке луле и једио се сам на себе. Да читам што год или да штудирам није ми било по вољи, јер нисам имао довољно мирноће за такав посао.

Било је баш око половине јунија. Дан је

По тестаменту пок. добротвора ових дужни су његови питомци сваке године приредити им у овд. српској правосл. цркви парастос, а и на то су оставили годишњи трошак из фонда од 100 фор.

Леп је то призор био о Боздином парастосу у нашој цркви! На сред цркве постављено кољиво, а у около стоје у два реда њих 12 питомаца са својим породицама држећи воштанице у руци. На тај призор мора сваком правом родољубу срце од радости заиграти, јер кад помисли, да од ових 12 српских занатлијских породица у овоме мору од конкуренције ама баш ни трага неби било, — онда мора одати славу овим неумрлим добротворима народним.

Неколицина питомаца се договорише па између себе скупише 20 фор. За 10 фор. набавише венац, а остали 10 ф. употребиће се да се какво сирото Српче заодене или на какву другу родољубиву цел.

Поред самих питомаца Боздиних, лепо су схватили своју дужност и Срби занатлијски помоћници, који се овде уче по радионицама и фабрикама, и који ће по изученом занату такођер Боздину штипендију потражити, на које сваки ваљан Србин занатлија и право има. И они се сложише, те одадоше добротворима нашим своју пошту, научивши врло складно пјеније, те отпеваше у чисто занатлијском збору цело пјеније о парастосу.

Исти дан у вече била је заједничка вечера у једној повећој гостионици, где су се искупили готово сви овдашњи Срби занатлије с породицама. Имаћасмо, као и до сад, неколико Текелијиних питомаца гостију. Ми, овдашње занатлије можемо с поносом рећи, да се наша браћа ђаци никад нису од нас туђили, него су свагда сложно држали с нама. Пало је том приликом и неколико лепих и родољубивих здравица које су већином ишле на то, да питомци Боздини неуморним трудом и штедњом и српским родољубљем теже да се показују све достојнији синови својих добротвора.

Овом приликом морамо споменути и неке старе грехе и злоупотребе, које су са Боздином штипендијом теране. Пре неколико година питомци Боздини или нису никако ни бирани за 4—5 година (јер кажу, да није било новаца у фонду) или су бирани већином такови, који нити српскога језика знају нити српских обичаја, па тако их је и сад остало неколицина, који мисле да је српски обичај о швабски „сви свети" изнети венчић на гроб. Право и чине, кад су ондашњи руководаћи Боздине штипендије могли из својих личних обзира бирати за питомце којекакве „кељове", а честите и праве Србе одбијати.

Него том је покору доскочено. Покојна строга али праведна старина Свет. Милутиновић, бивши председник наше општине, стао је тој змији за врат и пригњавио је. А међу тим су и нашим питомцима мало боље крила порасла, па сад и ми у будуће можемо боље допринети, да се нашега добротвора тестаменталне жеље и наредбе по правом њиховом значају врше и испуњавају. И онда ће многи Србин занатлија бити од тога сачуван, да не исчезне његова врлина и не усане његова српска снага по туђим јеврејским радионицама као туђе оруђе, не имајући ни од куда материјалне потпоре, за које се до сад овде једино Наум и Јелена Бозда постарали. Слава им! К.

Боздин питомац.

Вилово 26. маја. (Виловачка ћуприја.) Од 9. марта 1876. г. па до 1. априла 1888. г. — дакле за 12 година имали смо трипут велику воду у Вилову, где су поплављене многе њиве, а силне куће порушене; па ево још и данас на скели прелазимо, не само на страну кад куд идемо, него и на њиву, да оремо и сејемо, и т. д. Отуд долази да млого времена потрошимо, док своју земљу урадимо, — дангуби се и чека се кад и кад по 2—3 сахата, а кад је јаки ветар по читав дан мораш да чекаш. Колико се ту издангуби не може се наплатити; па ајде, кад је нужда и друкчије не може бити, онда мора скела бити, али сад је вода здраво опала, и могла би се са свим лепо и долма и ћуприја оправљати, пошто пешаци већ могу лепо без икакве опасности прелазити, — али ником ни бриге није за то; пре 5 година потрошено је на саму ћуприју 11,000 фор. — шта тужан онда долма кошта? То господа велика ништа не хесапе, јер то раја сама сноси, мада половину јавне роботе одплаћује. Лане је шпорна од цигаља код ћуприје направљена, да ћуприји вода не шкоди, и та је шпорна сад сасвим покварена а стаје жупанију 1.600 фор.

Сад чујемо да је опет у жупанијском представништву вотирано на виловачку ћуприју 3,000 фор. али боме још и не мисле радити. Ми смо сами себи остављени и нико за нас не мари канда нас и нема.

Зашто се та ћуприја већ једном тако не оправи, да не може вода селу шкодити? Требало би место једног грла, три, па би вода имала онда свој пут, куда би отицала, а овако у устесњено, узано једно грло, мора вода у вис да расте, па зато често и село топи. — Није то шала за 12 г. ми смо се трипут селили из својих рођених кућа, да нас вода не подави, што је ове године могло бити, јер власти жупанијске и среске, нису марили за село, него су само ћуприју и долму чували, наводећи, то је државни пут друм, то се мора бранити, а кад је то пропало, разишла се господа ко разбијена војска сваки себи — нити је ту било после робије, нити икакве стране помоћи, него су морали сами виловчани дању, ноћу за три недеље дана сами робити да сачувају и своје огњиште а и село. — Зато молимо оне којих се тиче, да се заузму, да се ћуприја једаред за свагда тако оправи, да не може велика вода и кад дође селу шкодити. А сад је време већ, да се може радити, иначе комуникација може лако престати кроз неколико дана ако се ћуприја не оправи, јер кад још више опадне вода, неће се моћи онда ни на скели, ни на ћуприји прелазити. Сад је време док не приспе жетва, јер после ће се тешко и радина наћи, а како ћемо после и нашу летину из ливада возити, ако ћуприја донде не буде оправљена?

Народна просвета.

Отворена реч троједничком српском учитељству.

Средишњи одбор „Савеза хрв. учитељског друштва" дана 26. маја т. г. у Загребу поднео је претставку хрватском зем. сабору ради некојих установа основе школског закона који је сада на претресу.

Претставка провејава праведним и оправданим захтевима.

Српско троједничко учитељство нетреба и овом приликом да остане скрштених руку, већ — што пре нек сазове котарске зборове па у истом правцу нек донесу закључак да се претставка средишњег одбора „Савеза хрватског учитељског друштва" поткрепи. Ми се надамо, да се високи сабор неће оглушити о учитељске праведне жеље; те на овај начин држим, да ће учитељство нешто бар за себе спасти. Помози си сам и бог ће ти помоћи! вели народна пословица.

О теби учитељство, видим да неће нико да се својски побрине и за твој бољитак да поради; како који дан све ти црњи комад међу у торбу.

Претставка је дошла као прилог „Напретку," гласилу хрватског педагогијског књижевнога збора.

Претставка је доста опсежна, тога ради нећемо је у целости донети, већ само, дотакнућемо се главни тачака, да се види шта учитељство хрватско у својој скромности захтева?!

I. Тачком 11. зак. основе установљује зем. влада троједничка да ће књиге за основне школе сама прописивати, т. ј. састављати, издавати и у школе уваћати а за конфесионалне школе само одобравати.

Учитељство моли: да влада не прописује никакве школске књиге, већ само да одобрава, са разлога тога:

Што ће се тим §. 11. стећи крила школској литератури и неповољно деловати на њен развитак; јер искуство показује, да се школска литература, куд и камо бујније развија у земљама, у којима школске књиге нису државни монопол, него ли онде где то јесу.

II. Тачка 20. установљава, да учитељице могу службовати и на мушком I. и II. разреду.

Учитељство захтева: да се намештање учитељица ограничи на чисто девојачке школе а у нужди да их припусте у I. и II. разред мешовите школе, с' разлога:

Што се мушка деца за друго нешто спремају него женска деца, те према томе, учитељ као мушкарац већ по својој нарави, васпитање ће боље удесити, него што би то учитељица могла; јер и сврха мушкарчевог васпитања, природи учитељице је посве туђа.

III. У смислу 83. тачке исте основе, будући приправници по свршетку наука, полагаће испит зрелости, а тек после двогодишњег службовања учитељске испите за дефинитивност.

Учитељство моли: да се учитељски кандидати одма после свршени наука оспособљава за дефинитивне учитеље, а испити нека се овако удесе; да после двогодишњег службовања положи први испит а после четврте године службовања други испит. Први испит нек обухвата предмете који се уче у прва два разреда а други испит предмете који се уче у последња два разреда.

Поткрепљујући свој захтев разлозима: да ће се учитељ бавити по нов. зак. више својом научном спремом, а исто тако шкодиће и учитељу јер ће му и по свршеним наукама још пуно времена над главом висити дамаклов мач, те ће тим присилним начином омрзнути и на књигу, те ће мање напредовати, него што би то иначе било.

IV. Тачка 88. установљава увете под којима ће припуштати учитељском испиту за грађанске школе и то оне младиће који су свршили велику гимназију или реалку.

Учитељство тражи: да се за учитеље који би хтели испит за грађ. учитеље полагати, или за младиће који су свршили велику гимназију ил реалку а хоће грађанских школа учитељ да буде — да се за таке кандидате, оснује посебни једногодишњи течај уз учитељску школу и то само у Загребу.

Са разлога: што грађанске школе добивају већ по зак. основи специјалне циљеве, те ће се у њима учити и такови предмети као: механика, агрикултурна лучба, меничка технологија, трговачка терминологија, комтуарне радње и т. д. који се у учитељској школи не уче, нити су потребни за учитеље основни школа.

V. По §. 91. могуће је да се за учитеља на учитељској школи именује такови учитељ, који је спреман за учитеља младежи виших школа.

Учитељство тражи: да се додаду још ове речи тој тачци. А поглавито из круга народног учитељства.

Са разлога: што учитељи, који нису образовани за учитеље основни школа, не познају рад у овима, тима је туђ живот народног учитеља, те ни правог смисла и љубави не могу да даду питомцу за будући сталеж, службовање и живовање.

VI. У тачци 112. до закључно 115. §. установљава се редовита плата нар. учитељима, којом ће установом многи и многи учитељ не само за у будуће материјално врло јако оштећен бити, него по којој ће се како то код ни једног другог у јавној служби налазећег се сталежа не бива, многим учитељима ускратити стечена и уживана права.

Учитељство моли: да би им се у име станарине допитало од плаће и местнога доплатка 20% пошто би само онда ради премалих нормалних плаћа саразмерно изравнани били са осталим чиновницима и у том случају ако стан у нарави потребама не одговара.

Са разлога: што су учитељи у земљи признати као јавни чиновници, а тако је и осталим чиновницима станарина систематизирана.

VII. §. 114. установљава се грађ. учитељима плата од 600 ф. а осталом свом учитељству своде плату на 400 ф. а. вр.

Учитељство тражи: да се местни доплатци, као што то бива и код учитеља средњих школа, такођер у мировину урачунавају и код учитеља основних школа, те да би према томе благохотно удесио §. 115. наиме да се реч „неурачуњиве" замени са речју „урачуњиве" и односно друга алинеја §. 159. где би се имало међу доплатцима у мировину урачунивима напоменути и местни и особни доплатци.

VIII. Установа треће алинеје §. 122. која гласи: одузимљу се учитељу све земље осим оних, које у име црквене службе уживају.

Учитељство моли да влада у обзир узме неповољне материјалне посљедице, које би та установа неизбежно повукла.

Са разлога: што оваким поступком учитељство по селима, јако би осиромашило, премда и овако није му бог зна како добро; сиромаштво неповољно утиче на рад у школи и њен напредак а и на сам морал у учитељској породици.

IX. §. 124. установљава додуше да се плаће што их сада учитељи уживају, не могу смањивати али у §. 125. одређује, да се у вишак или особни доплатак што би га према новим плаћама постигли, имају све дотле убирати, док се тако сада веће учитељске плаће не би изравнале с' нормалним плаћама и беривима.

Учитељство моли: да се у §. 125. реч „урачунавати" замене са речју „прибрајати".

Поткрепљујући са овим разлогом. Човек је човек: мало их је, који су без икакве материјалне побуде приправни несебично се жртвовати за празне идеалне циљеве. А што се не може очекивати од других чиновника, нека се не очекује од само од учитеља!

X. Тачком 130. опредељује основа да опомене учитељима може подељивати школски одбор и против тим опоменама нема правног лека.

Учитељство моли: да се у другој алинеји тога §. испусте речи: не има никаква правнога лека, а нека се дода „дозвољено је учитељу призив послати на кр. кот. област. Са разлога, што се том установом очевидно изиграва углед учитељства; подвргава свакојаком понижавању од стране чланова одборских; што служи на штету морала и васпитања, јер му слаби утицај на младеж и околицу.

XI. Са §. 143. па све до §. 167. јесу установе о мировинама и обскрбама учитеља, учитељских удовица и њихове сирочади.

Учитељство моли: да године службовања навршује са 30. годином и да му то право и на даље не окрњено остави.

Поткрепљује статистичким доказима, да по службовању 30 год. до пуне пензије, доживе тек од 100 учитеља њи 12; дочим код 40 год. службовања једва ће 5 % доживети, па тек онда наступа питање: колико ће ту своју муку моћи уживати? Дакле

био запаран. Отворио сам прозор, па сам гледао на улицу.

Ако је случајно пролазила туда каква девојчица па погледала на кућу, у којој сам становао, помислио сам одмах у себи:

— Аха, можда ова тражи лечника! Мора да се когод изненада разболео. Можда ће к мени.

Чекао сам за тим и чекао. Мислио сам, сад ће да ухвати за звонце и да зазвони, — али узалуд сва нада! Прошла је поред куће не обзирући се ни на звонце, ни на таблицу, на којој се сјајило моје име написано златним словима.

Већ сам хтео да затворим прозор и да одем у гостиону, да у друштву својих пријатеља растерам суморне мисли. Кад уједанпут опазим у кући што је била преко пута у првом спрату, где су такођер били отворени прозори због врућине, неко немирно тумарање из собе у собу.

— Можда се когод разболео, — мислио сам у себи. — Како би било да сам одем преко, и да понудим своју лечничку помоћ.

Сав разговор сам склопио био већ у мислима својим, који би говорио у тој прилици.

— Опростите, што сам тако слободан....

Но тада се опет умирило све тамо.

Знао сам, јер сам био више пута тако индискретан те сам гледао у кућу преко пута, да онде станује нека стара бароница. Желио сам у себи, да јој бог даде ма какву болест, али то нисам желио из неке зависти, него просто због тог, да би ја као лечник имао прилике, да јој помогнем.

Па не само да сам старој бароници желио, него сам желио целом месту, кад су ме спопале песимистичке мисли, све болести: оспице, врућицу, азијатску колеру, кугу, и све друге болести, само да би се ја могао одликовати као лечник.

Незнам, какве грозне мисли би ми се још породиле у глави, да нису изнова опет у кући преко пута почели трчати из собе у собу.

Аха! Сад зацело долази девојка доле. Заиста мора да се когод разболео! Тих мисли нисам се могао никако опростити.

И заиста отворише капију. Биле су две девојке. За цело бароница трпи грозне муке, шта више можда умире. А ја лечник ту преко пута чекам, да јој одлакшам, да јој спасем живот.

Девојке се световале, куда да иду. А ја сам им хтео да викнем:

— Мене зовите! Јер знам, какав је онај стари лечник са хомеопатичним куглицама, кога често виђам, да похађа бароницу!

И гле, сада потрча старија од њих преко улице, — и је ли заиста могуће? Застаде пред таблицом и спази звонце.

— Цин, цин, цин! —

— Ој слатки гласе! — уздахнуо сам радосно, и скоро би заиграо од радости. — Али мирно! Уозбиљи се! — срце ми удара од радости.

— Хладнокрвност то је conditio sine qua non, то је најпотребније код лечника, — рекао ми је мој „шеф", управитељ болнице у Бечу.

— Па буди миран! — Ох, први болесниче мој, после толиког времена! —

Сео сам мирно за сто и ко бојаги читао сам неку књигу, што је лежала предамном.

И сад уђе са мојом послужавком Уршом бароничина служавка.

— Господине докторе, молим вас, господине докторе! Ох, сирота наша госпа бароница! — уздисала девојка.

Ја сам се већ био са свим умирио, кад сам видео девојку и дознао, да ме дужност позива болеснику.

— Шта је? Реците само, шта се догодило, да узмем каквих инструмената или лекарије! —

— Ох, хоће да се удави. Мора да је какову кост прогутала сиротица. Али милостива бароница тврди, да је грч.

Доста сам дознао. Узео сам, што сам мислио, да ћу потребавати, и пошао сам са девојком.

У мислима свог одговорног позива корачао сам за девојком по степеницама болној бароници.

Старија, која је дошла да ме зове, одведе ме у собу.

Пред диваном, на ком сам видео велики бео јастук клечала је стара бароница.

— Ох ти јаднице, сиротице, како се мораш мучити! Због чега си пак заслужила те грозне муке које трпиш? Ох, већ наново долази напад! — јечала је стара госпа наслоњена на јастук.

Учини ми се, да је бароница душевно болесна.

— Господин доктор је дошао, госпо бароице! — рече јој девојка, која је стојала иза мојих леђа.

Бароница скочи и потрча ми на сусрет.

— Хвала Богу, што сте дошли! Хоћетел' јој моћи помоћи? То је једино верно биће на свету, које имам. Спасите јој живот!

— Зацело, госпо баронице, ја ћу све учинити, што буде могуће. Молим вас, одведите ме болесонку, да... — тешио сам госпу бароницу.

— Молим вас, господин докторе, ево га, — рече стара госпа и одведе ме ближе дивану.

И опет сам почео мислити, да је душевно оболела, јер нисам видео нигде никога. Но сад на једанпут опазим на белом јастуку — велику белу мачку!

Згрозио сам се и обузела ме је нека језа. Најрадије би био зграбио несрећно живинче и тресну о под ноге старој бароници, — али сам се ипак уздржао.

— Још пре једног сахата је добро јела, а сад умире. Ох, сирота Мицика моја! Помозите јој, господине докторе! — кличе бароница, па се баци опет на колена пред мачку и заплака се.

— Опростите, госпо баронице, али ја нисам животињски доктор, — ослободим се ја, па јој рекох мирно сакривајући свој унутрашњи гњев.

— И ви сиротици не можете помоћи? — Та ви лечници тврдите, да је човек и животиња једнако. Ох сирота, Мицико моја, ти мораш умрети! — и без икакве наде окрену се мачки, која је са избуљеним очима лежала на

и правдољубље и човекољубље захтева да учитељство крај службовању буде по навршетку 30. год.

XII. Установа §. 146. којом се удаја учитељица сматра добровољним одрекнућем од службе.

Учитељство моли: да се њихова удаја не би никако могла сматрати једноставним драговољним одрекнућем од службе пре или после десетогодишњег службовања, без икакве накнаде и права на уплаћене пристојбе.

Дакле, да горња установа сасвим из закона испусте, јер то захтева како интерес школе тако и јаван морал.

XIII. По смислу §. 187. могу и не стручњаци постати школским надзорницима.

Тога ради учитељство моли да, пошто је израз вештака врло еластичан, да би се последње речи у тој тачци — или између других познатих школских вештака сасвим испустиле.

Са разлога: што намештај нестручњака за школског надзорника код садашњег напредног учитељства никако не би било оправдано, — јер, данас у земљи има учитеља који су способни за највиши школски надзор, а таки би надзор био и најпробитачнији. Ово су речи самога претставника данашњег одеља за богоштовље и наставу.

XIV. Говори се да шк. надзорници не уживају никакви доплатака ни повишице све дотле, док из нижег у виши разред промакнут не буде.

Учитељство моли: да и надзорницима допита петогодишњи доплатак од 100 ф. јер и они са одмереном им плаћом једва свом положају пристојно одговарати могу.

XV. Напослетку учитељство је осведочено да ће за многе учитеље бити веома тешко, да кроз три године очекивати морају благодат повишене плате, и да ће за толико време многи и умрети, те онда неће ни они, ни њихове удовице а ни сирочади њиховој у део запасти та благодат.

С' тога моли: да би се у законској основи налазећи §. 208. из закона посве испустио.

Учитељски пријатељ.

Књижевност.

Обичај зазиђивања у балканских народа.

У последње време почели су странци јатомице похађати Балкан и проучавати тамошње обичаје и пределе. Сад, како је отворена пруга Београд-Солун, те је олакшано путовање, биће и путника-научењака више.

О свом путовању по Балкану писао је опширну књигу Адолф Штраус, бивши уредник „La Revue de l' Orient"-а. Књига му („Балканско полуострво") написана је вешто и занимљиво, а доста и непристрасно. Штраус је новинар, говори српски, бугарски и турски, те је тамошње прилике могао добро проучити. Књига му је још занимљивија, што има више лепо израђених слика, које нам представљају вароши, брда и типове са Балкана.

Штраус говори о обичајима нашег народа, (превео је више нар. песама на мађарски), па се дотакао и оног обичаја, (који је некад за време царства српског постојао а сад се изгубио) о зазиђивању живог створа при грађењу утврђења и великих здања.

Ево шта о томе пише Штраус: „Уз сваки град и брдо на Балкану везане су силне бајке, које се и сад задржале у истих народа. Тако је Скадар на Бојани (град) тек онда могао бити сазидан, кад су зидари зазидали једну невину девојку у зидове. То је била Туркиња, кћи Роза-паше. Отуд се и сад зове оно брдо, на коме је скадарски град „Розафа" („фа" значи арнаутски девојка, дакле „Розина девојка"). Зидари су неколико пута зидали једну кулу на граду, ал она се навек рушила. Тек кад је девојка зазидана, град се могао довршити. Тако о томе вели народно предање у Арнаута. Српска народна песма пак друкчије нам прича тај догађај. У песмама, које је Вук Караџић скупио и издао има помена о томе.

По налогу својих претпостављених зидали су Скадар-град браћа Мрњачевићи. За време посла, дође зидарима вила и каже, да се бадава труде, град свршити неће, док у зидове не зазидају брата и сестру. Брату мора бити име Стојан, а сестри Стојана. Тражили су зидари таког брата и сестру, ал их наћи нису могли. Но да би могли довршити зидање, реше, да зазидају лепу жену најмлађег Мрњачевића. Јадна жена тражила је од мужа и зетова, само да јој оставе у зиду толико места, како ће моћи надојити своје одојче. То јој одобре. Кад је жена зазидана, град се довршио.

Биће да је ово српско предање тачније и ближе истини од оног арнаутског. То судим отуда, што и сад долазе жене под Скадар, кад немају млека. Дођу под градску кулу, настружу нешто малтера са ње, и поспу своје дојке. Оне тврде, да онда одма имају млека за одојчад.

Но случајева оваког зазиђивања има пуно по Балкану. Тако је у „кадну-мост" (женин-мост) узидана жена. Кад се тај мост преко Струме у Бугарској задао, узидали су у њега живу жену, јер га иначе никад не би свршили. Тако су бар мислили сујеверни зидари.

Град Тешањ у Босни има у својим зидинама такође зазидану жену. О томе има спомена у нар. песмама, које се певају у Босни.

Једну градњу у Бугарској нису могли никако довршити. Зидари отму дете од матере, па га узидају. Дају му колач у руке, па почну око њега мећати цигље. Кад му је зид дошао до паса, дете викне матери:

„Слатка мајко, видим те још!"

Кад му је зид дошао до врата, дете повиче:

„Мајко, видим те још мало!"

А кад је скоро било зазидано, чује се потмуо детињ глас:

„Мајко слатка, сад те већ не видим више!"

Но и иначе обичај зазиђивања, практиковао се и код мањих грађевина. Народ мисли, да крвном жртвом, откупљује зграду од злих духова. Југословени, кад први пут заору, дотле неорану земљу, приносе жртве у новцу. Обично се преполови какав сребрн новац, па се пола баци у земљу, а друга се пола сачува. Кад ко нађе таки полутак на ораници, неће га ни пошто подићи. То је својина злих духова — мисли, — па би само беде нанела земаљском створу. Новац зазиђују и при зидању кућа.

Обичај узиђивања живих створова изгубио се већ. Сад се обично при зидању коље марва. Но ипак се кадгод понове и људске жртве. Тако сам чуо, да су неки Херцеговци још пре 15 год. ископали лешину из дубровачког гробља, па је узидали у зидове неког моста. Пре нису ни почели да граде мост, док то нису учинили. Мучно, да су ове обичаје примили балкански народи од Турака".

Биће да се Штраус вара. Принашати крвне жртве обичај је на истоку, а нарочито код Турака. Ено и сад при отварању солунске жел. пруге, принешена је на шинама, на турској граници крвна жртва. Заклан је један ован. То је у Турској прави обичај.

И. И—ћ.

свиленом јастуку, те се трудила сама ногама себи да олакша боле.

— Зар ви немате ни мало срца, господин докторе? Ако умете заиста човеку помоћи, помозите и убогој животињици, јер видите, какве болове трпи! — обрне се бароница доста срдито опет мени, који сам непрестано стајао пред њом непомично и немо гледао на тај врло смешан призор.

Најрадије би се смејао, јер ме је прошао био већ гњев.

Приступим ближе дивану и ухватим мачку за главу.

— Шта је јела та звер данас? — запитам сасвим озбиљно.

— Звер? — зачуди се бароница.

— Пилећија меса јој је дала госпа бароница, па мора да јој је сиротици застала кост у грлу — рече служавка, која је стајала код врата.

Видео сам одмах и сам, да мора нешто да је тако. Покушао сам да прстом отиснем кост у грло. Мачка пак, ма да јој се чинило, да не може више ништа, ипак ми показа нокте своје.

Рекнем девојци, да је ухвати, сам пак одем столу, где сам видео, да још нису спремили судове, што су били при вечери, па узмем са стола кашику. Кашику турим мачки у грло, и заиста ми испадне за руком, да кост турим даље у грло.

Мачка је врло јако замијаукала, почела је врчати на мене, јер сам јој био сасвим стран, а по том се видело, да сам „сиротој невиној животињици" спасао живот.

— Тако, сад је спашена! — рекнем озбиљним гласом. — Само јој млека подајте сада да пије, па ће живети и здрава бити много још година себи а и другима на дику и весеље!

Донели јој млека, и мачка је са апетитом локала. Кад се доста налокала, и кад је видела, да на служавнику поврх ње стоји месо, оставила је млеко и латила се меса, не сећајући се опасности, што је главе могло стати.

Како ми се за тим почела бароница захваљивати, то не може моје перо описати.

То је био први болесник мој!

Али ипак не смем бити незахвалан том случају. Бароница, удовица неког великог чиновника, имала је врло много познаника у целој вароши. Замолио сам је, кад ми је захваљујући говорила, да ће ме свима препоручивати, да пређути, код каквог болесника сам задобио поверење њезино, и она се држала строго своје речи. Њена препорука ми је само помагала. Почели су ме људи звати час овом, час оном болеснику, и кад су видили, да заиста нешто знам, изашао сам на глас као најбољи лекар у вароши.

Прошло је већ много година, од кад се догодила ова истинита прича, и сад сам врло угледан лечник; но и сада се више пута сећам старе баронице и њене мачке, мог првог болесника, којих већ нема више на овом свету.

Са словеначког. **—нко —ић.**

Уметност.

Душан Јанковић у Београду.

Наш млади конзерватористa г. Душан Јанковић давао је у суботу 21. о. м. у Београду у народном позоришту концерат уз суделовање капеле дунавске дивизије и г. Раје Павловића.

О том концертовању г. Душана Јанковића доноси „Одјек" овакав извештај:

„Престоничка публика научила је да гледа и слуша стране уметнике. Сад јој се дала прилика, да слуша свога уметника.

Као што смо јавили, у суботу 21. ов. мес. наш млади конзерватористa г. Душан Јанковић, давао је концерат у народном позоришту. И ако је наша публика врло мало навикла на песму уметничку, скупила се преко очекивања у великом броју. Концерту је суделовао и г. Раја Павловић, члан нар. позоришта. Програм је ишао овим редом: Прва тачка је била: Увертира, коју је одсвирала капела дунавске дивизије и то на опште задовољство. Друга је тачка: „Где си душо, где си рано?" од Бранка Радичевића, сложио Иван Зајц, певао уз клавир г. Д. Јанковић.

Ову песму отпевао је г. Јанковић вештачки, за што га је публика дочекала бурним пљескањем.

Трећа је тачка била:

а) „Бистра водо, мој хлађан студенче,
Је л' те скоро походио Јово?"

(Нар. пес.)

б) „Кад пијемо, зашто не певамо?
Кад певамо, зашто не пијемо?"

од Косте Петровића, певао г. Раја Павловић.

Г. Раја Павловић изврсно је отпевао ове две лепе народне песме, које још нису певане.

Четврта тачка је: Каватина из Фауста Гуноа, певао уз клавир г. Душан Јанковић.

Г. Јанковића је публика необично живо поздравила, јер је каватина отпевана изврсно.

Пета тачка је била: Телеграм; шаљива игра у 1. чину, од Густава П. Ф. Моравског, превео са чешког Сава Рајковић.

Шеста тачка је: арија из „Чаробне фрулице" од Моцарта.

Седма: арија из „Неме Портичкиње", од Обеа. Обе ове арије је певао г. Јанковић уз пратњу гласовира врло красно.

Осма тачка је:

„Ветар душе алкатмер мирише,
Драги драгој доћи не могаше" и
„Ко ти купи кондурице?
Хај, хај, кондурице, душо, ђел!"

И ово су обе песме народне, још непеване. Г. Раја је певао тако, да је морао на захтевање задовољне публике двапут певати.

Девета и последња тачка је: Растанак, сложио Маринковић, а певао уз клавир г. Душан Јанковић.

Публика је изазвала г. Јанковића, те је отпевао ту песму по други пут, изазивала га својим бурним пљескањем још, али тиме се концерат завршио.

Г. Јанковић има леп глас, тембра веома пријатног. Кроз тачно и правилно и вештачко певање преплеће се у његову гласу живо осећање, те тако песма, коју он пева, није само вешто извођење музикалних тонова, него вешто извођење тонова пуних живота. Кад се узме да је г. Јанковић не давно свршио школу, да он сад тек дебитује, смело се може рећи, да га чека лепа будућност.

Публика га је необично лепо дочекала, а надамо се, да ни г. Јанковић неће пропустити, да код таквог одзива неда београдској публици још прилике, да у његовој красној песми ужива".

Вести из места и са стране.

Читаонична забава. Одбор српске новосадске читаонице приређује у башти новога стана читаоничког код „Јелисавете" забаву, на којој ће певати читаоничко певачко друштво. Забава ће бити у вече лицем на наш спасов-дан. Улазак је бесплатан. Г. чланови српске читаонице позивају се, да изволе доћи заједно са својим породицама. У случају непогоде забава ће бити други пут, које ће се објавити путем новина.

Руски прилози на црногорске невољнике. Читамо у „Гласу Црногорца": „Преко ц. руског посланства овдашњег примио је одбор за помоћ невољницима 620 франака у злату, као чист приход од једне позоришне представе, која се, у почетку овог месеца, приредила била у гр. Вилни, у корист Црногорцима пострадалим од лањске неродице. Тај дар је послат ц. рускоме министру, г. К. М. Аргиропулу, уз ово писмо: „Ваше Превазходство, г. министре! Проникнути чуством дубоког уважења и најживљег пријатељства к сродном нама Русима, славном црногорском народу, који тако високо и поносито држи заставу праве дружбе, те нас од давних времена везује братском љубављу, — љубављу, која је доказала сву своју силу и непоколебивост у часовима историјских искушења, — и болећи ради невоље, те је снашла Црногорце због лањске неродице, ја сам, по допуштењу главног начелника северо-западнога краја Русије, Ивана Семеновића Каханова, приредио у гр. Вилни представу (зрелище) у корист пострадале браће наше у Црној Гори. Приносећи сад Вашему Превазходству добивену суму, усуђујем се најпокорније молити Вас, М. Г., да изволите поднети овде приложених 620 франака у злату на милостиво расположење Његовог Височанства господара Црне Горе. Ласкам себи надом, да ми Ваше Превазходство у овом послу неће одрећи Ваше благонаклоне сарадње, да би се могло постићи што желим — помоћ потребној браћи. Молим, да ми јавите, да сте примили означену суму" и т. д. Г. Вилна, 7. маја 1888. Николај Ивановић-Каханов."

Железничка станица у пламену. Јављају из Париза, да је железничка станица у Ниму изгорела. Силни железнички магазини, пуни робе, међу којом је много петролејума и шпиритуса, изгореше. Штета износи многе милијоне. Велика је срећа, што су сат пре, но што је ватра букнула; експедирали девет стотина килограма барута, који је тамо лежао. Иначе би цео колодвор и један део вароши отишао у ваздух.

У корист Пољака. Варшавски гувернер генерал Гурко издао је свима бележницима у краљевини пољској, да у будуће не пишу уговоре, по којима би Пољаци продавали своју земљу Немцима. То је зато, што је до сада већ много земље прешло у немачке руке.

Нови Сад, 28. маја.

На данашњој скупштини варошког заступства није дошла најглавнија ствар, питање о водоводу, до решења, јер је ово дана стигла у том погледу нашој вароши нова понуда. На име барон Шварц из Беча, поднео је оферт о водоводу на тој основи, да би водовод прешао одмах у својину варошку, а не да буде својина подузимача. Решено је, да одбор проучи и тај оферт, те да у ванредној скупштини заступства, која ће се сазвати још у току овог месеца, поднесе опширно мишљење о њему.

Трговина.

= **Нови Сад,** 28. маја. (9. јуна.) На измаку овонедељнога житарског рада на пијаци у Будимпешти је доста обрта са раном а цена је пшници са $2^1/_2$ — 5 новч., раж са 5—10 н., јечам са 10 н., зоб са 5 н., са ценом напредоваше; кукуруз је чврст. На нашој пијаци није никакве промене, довоз је врло слаб што зрна доспе плаћа се: Пшеница 6 ф. 80—90 н. Наполица 5 ф. 80—90 н. Јечам 4 ф. 60 н. Зоб 4 ф. 60—70 н. Кукуруз 5 ф. 90 — 6 ф., на мање за потрошњу 6 ф. 10 н. Све од 100 кгр. На месарској и свињској пијаци нема никакве промене; слаба је продаја свакој роби.

Време ведро топло. Вода у Дунаву стоји на пређашњој мери.

*

У **Будимпешти** 27. маја. (8. јуна) Пшеница умерено нуђена и воља за куповање је умерена, но, тенденција је чврста била; промета до 15.000 м. ц. са повишеном ценом. Плаћана пшеница потиско-бачка и банатска тешка 81·5. 7 ф. 60 н., 80·5. 7 ф. $57^1/_2$ н. 80. 7 ф. 50 н. 78·3. 7 ф. 95 н. Пештанска 80. 7 ф. 50 н., 80·5. 7 ф. 55 н., 79·5. 7 ф. 45 н. Сивачка 78·5. 7 ф. 50 н. Подунавска 77. 7 ф. 15 н. Бачка 79. 7 ф. 55 н. Банатска 78 5. 7 ф. $47^1/_2$ н. Све на три месеца. Раж 5 ф. 85—95. Зоб 5 ф. 5, 5 ф. 30 н., 5 ф. $32^1/_2$ н. и 5 ф. 40 н. Кукуруз 6 ф. 30 н. За готов новац.

Термини: Пшеница за јуни 7 ф. 19—21 н., за јесен пшеница 7 ф. 59—60 н. Кукуруз за мај-јуни 6 ф. 75—78 н., за јули-август кукуруз 6 ф. 56—57 н. Зоб за јесен 5 ф. 46—48 н. Нов кукуруз 5 ф. 70 до 69 н. Репица кол за август-септембар 11 ф. — 11 ф. 25 н. Званично је одказано 17.000 м. ц. кукуруза да се прими 12. јуна.

Производи. Продаје врло мало. Маст свињска 64 ф. 50 н. Сланина 57 ф. — 58 ф. Шљиве се тражу, босанске 100 ком. у по кгр за окт. новемб. 9 ф. 85 ком. у по кгр. 11 ф. 50—75 н. од 56 кгр. Спирит без промене.

*

У **Будимпешти,** 26. маја (7. јуна). Марвени вашар недељни, 2085 ком. рогате марве је на вашар догоњено и то: 1227 ком. угар. волова; 638 ком. угар. крава; 98 ком. српски волова; 60 ком. бивола и 63 ком. бикова. На вашару се са 1 фор. по м. ц. јефтиније пазарило, него прошле недеље. Прва пустарска марва, што је о. г. на вашар стигла, добро је примљена, пошто је изврсне каквоће. Плаћани волови творнички урађени први 24—26 ф., напредно до 27 ф., лакши 21—23 ф., пустарски 20—23 ф., биволи 16—20 ф. све од м. ц. живи на мери. Краве 37—40 ф. од м. ц. заклане.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ."

(Стигли 28. маја у вече.)

Будимпешта. Седнице делегација отворене. Прорачун војног министарства за год. 1889. ово је: Редовни трошкови: За заједничку војску 118,682.321 фор. (за 4·2 мил. више но ове године); за марину 11,218.227 фор.; прорачун министарства за спољне послове је 5,191.390 фор. Укупно 136,216.880 фор. Војни министар захтева, да му се одобре 47·3 мил. фор. да може продужити већ започето предузимање мера за војно осигурање. Од тих 47·3 мил. фор. отпада на марину 2 милиона.

Берлин. „Северо-немачке опште новине" јављају, да је цар примио оставку министра унутрашњих послова Путкамера.

Париз. Министарство трговине закључило је, да се француска лађа „Кантон", која се очекује у Пангеролу пре искрцавања лечнички прегледи, пошто је 5. маја п. н. било 5 смртних случајева од колере.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је из штампе

„ЈАВОР“

БРОЈ 22.

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Властник: **Змај Јован Јовановић.** Уредник: **Др. Илија Огњановић.**

Садржај:

Посланица. Пријатељу Јосифу Маринковићу, композитору. Од Војислава. — Находче. Црта из устанка 1848. Од СмС. — Милче. Приповетка из учитељског живота. Посвећена госпођици Мари Поштићевој. Од В. Милана Марина. (Наставак). — Млинар из Хајде. Историјска новела Мавра Лила. (Наставак). — Како је у земљи. (Наставак). — Листак. Одговор на „Још нешто“ о зборнику Божидара Вуковића. Од Филипа Радичевића. — Књижевност. — Разно. — Књижевни огласи.

„Јавор“ излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1·50.

У Н. Саду, 28. маја 1888.

Лука Јоцић,
издавач „Јавора.“

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда од 10. марта 1888. до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у СЛАНКАМЕН, ТИТЕЛ: сваки дан у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ПОТИСКЕ ШТАЦИЈЕ: сваки дан осим петка, у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сати по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМПЕШТУ: сваки дан у 10½ сати по подне.

У Новом Саду 10. марта 1888.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

Rohseidene Bastkleider fl. 10.50 per Robe und bessere Qual. versendet zollfrei das **Fabrik-Depot G. Henneberg** (k. k. Hoflieferant), **Zürich.** Muster umgehend. Briefe 10 kr. Porto.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења два парохијска места новосадска IV. разреда, и једног ђаконског места при катедралној цркви новосадској с платом од 500 ф. — пет стотина форинти а. вр. — свим се отвара стечај с тим, да ће новоизабрани пароси у смислу §. 31. одс. I. Д. укупну плату са за сада постојећим паросима делити, а да онај, који буде изабран на парохију ченејску на салаши, исти тамо и становати мора.

Надтицатељи за сва три места имају своје инструиране молбенице посредством својих предпостављених власти консисторији овој до 5. (17.) јулија 1888. год. поднети.

Из седнице консисторијалне у Новом Саду 7. (19.) априла 1888. држане.

2—3 **Српско источно-православна консисторија епархије бачке.**

СТЕЧАЈ.

На упражњено смрћу јереја Георгија Грујића пароха Молског парохијско место I. односно III.-ће класе, са којим је — све донде, довле начело паритета постојало буде, и свештеници своје плате из политичне благајне примали буду — плата од 1000 ф. (хиљаде) форината и уживање једне сесије земље скопчана, расписује се овим стечај.

Надтицатељи имају своје инструиране молбенице до 3. (15.) јулија 1888. год. посредством својих предпостављених власти консисторији овој поднети.

Но да ће новоизабрани парох у смислу §. 20. одс. I. Б. превишег краљевског рескрипта половину горњих парохијских прихода са личним капеланом умрлог пароха Георгија Грујића делити.

Из седнице српске источно православне епархијске консисторије бачке у Новом Саду 7. (19.) априла 1888. год. држане.

3—3 **Консисторија епархије бачке.**

СТЕЧАЈ.

Пошто се на под 17. (29.) јануара 1886. год. под бр. к. $\frac{445.\ ex\ 885.}{26.\ ex\ 886.}$ расписани стечај ради попуњења капеланског места протопресвитерата старо бечејског у отвореном року нико пријавио није: то се овим нов стечај расписује.

Надтицатељи имају своје инструиране молбенице до 3. (15.) јулија 1888. год. посредством својих предпостављених власти конзисторији овој поднети.

Плата капелану нормирана је §. 23. одс. I. Б. превишег краљевског рескрипта од 10. августа 1868. год.

Из седнице српске источно православне конзисторије бачке у Новом Саду 7. (19.) априла 1888.

3—3 **Консисторија епархије бачке.**

Wohnungs Anzeige.

Im Hause Nr. 1782. in der Kürschnergasse sind 3 Zimmer, 1 Küche, Holzlage, Boden und Keller vom 1. Juli zu vermiethen.

Auskunft ertheilt Herr **BALTHASAR FAITH.** 4—5

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај за једно мјесто учитеља и учитељице на срп. осн. школи у Бијељени. Плата је учитељу 600 фор. и ако је вјешт за коровођу пјевачком друштву 50 фор. награда, а учитељици 400 фор. и слободан стан и огрев.

Молитељи морају бити Срби православне вјере и да су науке свршили на ма којој учитељској српској школи.

Осим тога спадаће учитељу у дужност у цркви појати и дјецу у томе обучавати.

Првенство ће имати учитељ који је са учитељицом оженит.

Рок стечаја до 1 јула о. г. те ко жели иста мјеста заузети имаде све учитељске исправе односно сведоџбе препарандије подписатом одбору послати.

Бијељена 16. маја 1888.

Срп. прав. црк. школски одбор.
Председник:
Симо Јовановић.

2—3

С обзиром на пређашње огласе варошког звања (Bureau) кр. уг. државних железница за путничке карте у Земуну у погледу карата за путовање у наоколо (Rundreise) и за купатила (Badekarten) у земљи и ван земље са 33% попуштеним ценама, част је овом звању саопштити, да је и за директно путовање из **Новога Сада** преко **Будимпеште у Беч и натраг** попуштена цена картама, и то стаје:

Једна карта тамо и натраг за:
I. класу фор. 57.10
II. класу фор. 40.49
III. класу фор. 25.70

Ове карте важе за 45 дана, а могу се употребити и за брзе влакове.

Наруџбине према **варошко звање кр. уг. државних железница за путничке карте у Земуну,** Ackergasse. 4—16

За моју галантеријску, помодног, кратког и белог еспапа трговину, требам помоћника, који говори српски, мађарски и немачки, који је стручњак нек упути своју понуду на

ЈОВ. ГЕОРГИЈЕВИЋА
2—2 у Н. Саду „код писма.“

П. Т.

Част ми је на знање ставити да сам од 1. маја т. г. у Новом Саду на главној пијаци у Лацковићевој кући радњу за женске тоалете отворио.

Да могу подузеће моје сходно, захтевима времена и образованом укусу поштованог женског света удесити нисам жалио ни труда ни трошка и за управљања истога набавио сам најбоље и поуздане снаге и раденике да наруџбине из Новога Сада и околине по најновијој модерној сајзони укусну израдим.

Препоручујући своје подузеће славној публици, молим да ме наруџбинама својим усрећити изволи.

С поштовањем
2—3 **Ф. БАУМГАРДНЕР,**
женски кројач
(на главној пијаци у кући Лацковићевој I. спрат.)

W. Benger Sohne — D. JAEGERS NORMAL WOLL SYSTEM — N. BENGER SÖHNE — GREGKE — Alleinig concessionirt — Rein Wolle — Prof. Dr. G. Jaeger

WOLL-REGIME.

Grösster Schutz gegen Kälte u. Hitze sind:

Benger's allein echte Normal-Unterkleider.

Prämiirt mit 6 goldenen Medaillen.

Illustrirte Kataloge gratis.

Fabrik-Niederlage bei: **Јов. Георгијевића „код писма“ у Новом Саду.** 6—

СВАКИ

може продајом разноврсни законом дозвољени

лозова на рате

годишње најмање

1200 фор. заслужити.

Упитати се ваља код банкарнице **H. Fuchs, Budapest, Dorotheergasse Nr. 9.** Кореспонденције и тисканице српске. 8—10

КАКАО и ЧОКОЛАДА

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE

SALON MARK S&S BEEL

која је на првој бечкој изложби куварске вештине са највећом наградом, са почасном дипломом одликована, **може се добити,** чиста и права са нашом влашћу регистрираном „шуцмарком“ и фирмом, код свих реномираних гг. трговаца и трговаца с деликатесама, у **Новом Саду код гг.**

Д. Коде и Емериха Дицгена.

— Пошиљке са поштанским поузећем (Nachnahme) у провинцију.

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE,

ц. кр. зем. фабриканти. Фабрика и средишно одправништво у Бечу Wien, IV., Alleegasse Nr. 48. (nächst dem Südbahnhofe.) 142—150

Нема више зубобоље!
при употреби
анатеринске воде за уста Др. ПОПА

лекара од светског гласа и правог к. хр. дворског лекара, као средство за чување од зубобоље и болести у устима, као опробана вода за гргљање при кроничној вратоболи и нужно средство при употреби минералних вода, које у свези са

- **Пражком од зуба или зубном пастом Др. Попа** одржава увек здраве и јаке зубе.
- **Др. Попа зубна пломба** да сами испуњамо шупље зубе.
- **Др. Попа биљни сапун** против бубуљица сваке врсте и изврстан за купање.

ЦЕНА: **Анатеринска вода за уста** 50 нов., 1 фор., 1 фор. 40 нов. **Анатеринска паста за зубе** у кошама 1 фор. 22 нов., **мирис. паста за зубе** по 35 нов., **прашак за зубе** 63 нов., **пломба за зубе** 1 ф., **биљни сапун** 30 нов.

- **Од куповања лажне анатеринске воде за уста,** која по анализи највише по здравље шкодљивих мешавина у себи има, изрично одвраћамо.

ГЛАВНИ ДЕПО:
Wien, Stadt, Bognergasse Nr. 2. 22—38

Може се добити у **Н. Саду:** у апотеци Грозингерској и Г. Плавшића, код Ј. Стојановића, Д. Коде, Е. Слезака и П. Јовановића. У **Паланци:** код К. Харјковића апот. У **Футогу:** у апот. С. Цвика. У **Петроварадину:** у апот. наследника Деодатових. У **Карловци:** у апот. Л. Страсера посл. У **Руми:** у апот. И. Хондета и А. Кујаћа. У **Илоку:** у апот. Ф. Ласлова. У **Митровици:** у апот. Петровића, Пајсбергера, К. А. Суботића. У **Иригу:** у апот. Ц. Веселића. У **Вуковару:** Ф. Кирхбаума, А. Брајковића апот., Васе Дукића трг. У **Брестовцу:** К. Коњин. У **Ердевику:** Ј. Здорки апот. У **Шиду:** А. Козијака апот. У **Жупањи:** А. Тамач апот.

Thee
feinst Souhong Paquet à ¼ Co. . . . fl. 1.25
feinst Melange Paquet à ¼ Co. . . . fl. 1.40

Jamaica-Rum feinst, 1 Flasche à 1 Liter . . fl. 1.80

29—30

Cognac, Champagner, alt echt, ¹/₁ Bouteillen . . . fl. 2.—
Borovička, echt, Flasche à 1 Liter . . . . . fl. 1.20
offerirt unter Zusicherung solidester Bedienung.
F. JARUSEK, Pardubitz, (Böhmen.)
Versandt gegen Nachnahme oder Einsendung des beiläufigen Betrages im Vorhinein.

КОЈА ЈЕ АРТИЈА ЗА ЦИГАРЕТЛЕ НАЈБОЉА?

Ово за сваког, који пуши цигаретле врло важно питање, решено је најтачније.

Није то пуста реклама, него је артија за цигаретле

„Les dernières Cartouches“
из фабрике Braunstein frères
у Паризу, 65. Boulevard Exelmans.

заиста најлакша и најбоља, што су потврдили први научњаци на основу сравњујућих анализа разних бољих артија што их има у трговинама на продаји.

Пошто су међу осталима најпре то потврдили **др. Пол,** професор на бечкој техници, **др. Либерман,** професор и управитељ државног хемичног завода за покушавање (Versuchsanstalt) у Будимпешти, потврдило се то и показао се управо сјајан резултат, да је артија за цигаретле „Les dernieres Cartouches“ за 28—74% лакша и да диму од дувана за 28—77% мање страних састојака даје од других испитаних артија и то сравњујућом анализом са најновијег хигијенског гледишта, а коју је предузео јулија месеца год. 1887. **др. Сојка,** професор хигијене на немачком универзитету у Прагу. — Права је само она артија, којој је етикета једнака приложеном цртежу а носи фирму Braunstein Frères.

Фабрика је за продају у великом своје **артије за цигаретле** и готових **завоја за цигаретле** под фирмом:

Braunstein frères
у Бечу I. Schottenring 25.

отворила сложиште, а може се добити и у свима другим већим трговинама, у којима има те робе на продаји. 32—50

Сложиште за Нови Сад и околину је: код г. Н. Димовића у Новом Саду.

ТРГОВАЧКА КУЋА
БЕРИХАРДА ТИХО-А
у Брину, Krautmarkt 18, у својој кући,
шаље уз плату у наточ:

Летњег камгарна 1 остатак за цео пар мушких хаљина, за прање 6·40 метери фор. 3.—	**КУЋЕВНОГ КОНЧ. ПЛАТНА** 1 ком. 30 рифи ⁴/₄ ф. 4.50; 1 ком. 30 рифи ⁵/₄ ф. 5.50
Вуненог лодна двоструко шир., за једно цело женско одело у свима бојама 10 метери фор. 4.—	**Кинг-тканине** боље од кончаног платна 1 ком. ⁵/₄ широко, 30 рифи фор. 6.—
Вуненог беша (Beige) двоструко широког, као нешто најграјније за цело одело 10 метери фор. 6.50.	**Шифона** 1 ком. 30 рифи, прима ф. 5.50; најбољи квалитет ф. 6.50
Индијског фула полувуна двоструко широко за цело одело 10 метери фор. 5.—	**Канафаса** 1 ком. 30 р. љубичастог ф. 4.80; 1 ком. 30 рифи црвеног ф. 5.20; **Гарн-канафаса** 1 ком. 30 рифи љубичастог и црвеног фор. 6.—
ФРАНЦУС. ВУНЕНОГ АТЛАСА у свима једнаким бојама као и у пругама и карираног, најновије, двоструко широко 10 метери фор. 6.50	**Оксфорда** за прање, добар квалитет 1 комад 30 рифи фор. 4.50
Црног терна саски фабрикат, двоструко широк, за једно цело одело 10 метери фор. 4.50	**Енглеског оксфорда** најбоље за препоруку 1 комад 30 рифи фор. 6.50
Терно велура двоструко широк, чиста вуна у помодним бојама. Једно одело 10 метери фор. 7.	**ЈЕДНА ГАРНИТУРА ОД РИПСА** састоји се из 2 креветна и једног стоног чаршава са свиленим ројтама фор. 4.50
Карираних штофова за хаљине 60 см. широко, најновије мустре 10 метери фор. 2.50	**ЈЕДНА ГАРНИТУРА ОД ЈУТЕ** два креветска и један стони чаршав са ројтама фор. 3.50
Вуненог рипса у свима бојама, 60 см. широко 10 метери фор. 3.80	**Завесе од јуте** турска мустра један пар завеса фор. 2.30
Драјдрата најбоља каквоћа, 60 см. широко 10 метери фор. 2.80	**ОСТАТАКА ОД ХОЛАНДСКИХ ЋИЛИМОВА** од 10—12 метери дугачких један остатак фор. 3.60
Жакар-штофа 60 см. широког, најновије мустре 10 метери фор. 3.80	**Једна летња марама** за огртање ³/₄ дугачка фор. 1.20
Француског воала 10 метери, елегантна хаљина за сокак, за прање фор. 3.—	**1 коњски покровац** најбољи фабрикат 190 см. дугачак, 130 см. широк фор. 1.50
Османоског кретона 10 метери, за прање, једне целе хаљине фор. 2.50	**Мушких кошуља** свој фабрикат, белих или шарених 1 ком. Ia ф. 1.80 II. ф. 1.20
Женских кошуља од јаког кончаног платна са крезлама 6 комада фор. 3.25	**Женских кошуља** од шифона и платна са финим везом 3 ком. фор. 2.50

Фабрично сложиште чојаног еспапа

Бринске чоје један остатак 3·10 метера за једне мушке хаљине фор. 3.75	**БРИНСКИХ ПОМОДНИХ ШТОФОВА** остатак 3·10 метера дугачак за једне мушке хаљине ф. 5.50
!! УЗ ПРИЛИКУ !! ОСТАТАКА БРИН. ШТОФОВА један остатак за мушке хаљине 3·10 метера дугачак ф. 4.50	**ШТОФОВА ЗА ГОРЊЕ КАПУТЕ** најфинија каквоћа за један горњи капут фор. 8.—

Мустре се шаљу бадава и наплаћеном поштом; што се коме не допада, прима се натраг без поговора. 19—20

РАСПРОДАЈА

памучних кошуља без хасне, а ланених и испод хасне, све је рубље најбоље каквоће и израде, за које гарантујем.

МУШКЕ кошуље (дебљину гола врата молим.) Од постојана енглеског шифона, прса клот, са поруцци уздуж и преки, каро и везене 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 1—75, 2, 2—50, 3 фор. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5, 6 фор. Руком кунст везене париске и саго ајоur, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 фор. Шарене кретон и оксфорт 1, 1—50, 2, 2—50 фор. Дечије беле 50, 60, 70, 80 нов. Гаћа дуготрајни без 50, 60, 70, 80, 90 н. 1—25, 1—50 фор.

ЖЕНСКЕ кошуље од постојана енглеског шифона са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 2, 2—50, 3 ф. Од постојана фина Холанд и Румбург платна 1—50, 2, 2—50, 3 ф. Руком богато везене 3, 3—50, 4, 5 ф. Са модни уметци и руком кунст везене париске и саго ајоur, за дарове 6, 7, 8, 9, 10 ф. Спаваће рекле и гаћице са чипком и везом 50, 60, 70, 80, 90 н. 1, 1—25, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4 ф. Сукње 1, 1—50, 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 5 ф. румбург фини јастука и 2 јорганске капе, све на четир стране en Boyquet руком кунст везене париски 80, 90, 100, 125 ф. (вреди дупло:) Прса готова, за ушити у мушке и женске кошуље памучна и ланена, са поруцци, уметци, парискі кунст руковези саго ајоur ф. 1, 1—25, 1—50, 1—75 ф. 2, 2—50, 3, 3—50, 4, 4—50, 5. ф.

Са многогодишњим искуством, неограниченим средством, урсђеним и строго поштеним поступком! У смотрењу фине, укусне и целисходне израде, умешно удешеном кроју и само од искушане, здраве и дуготрајне материје на најбоље израђено перивo шиљем са (Nachnahme) по најјефтинијој фабричној цени: fondé 1867.

Адреса: **Alexander Stanischits ausschl. befugt. Wäschwaren-Fabrikant. Wien, Singerstrasse Nr. 32.** 10—12

Власник и издавалац Милиће Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.